

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра трудових ресурсів і підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А.Лагоднюк

“ _____ ” _____ 2017 р.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

06-05-10a

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ

LABOR ECONOMICS

спеціальність:

292 Міжнародні економічні відносини

specialty:

292 International Economic Relations

Рівне – 2017

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка праці» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини. Рівне: НУВГП, 2017. 13 с.

Розробник: Мазур Н.О., доцент кафедри трудових ресурсів і підприємництва, к.е.н., доцент.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри трудових ресурсів і підприємництва

Протокол від “03” травня 2017 року № 15

Завідувач кафедри

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Л.І.Безтелесна

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини»

Протокол від «07» _06_ 2017 р. № 12

Голова науково-методичної комісії _____ О.М. Сазонець

Національний університет
водного господарства
та природокористування

© Н.О.Мазур, 2017 рік
© НУВГП, 2017 рік

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Економіка праці» належить до циклу загальної підготовки і розрахована на здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини. Дисципліна зорієнтована на формування у студентів системи теоретичних і практичних знань щодо функціонування, розвитку та регулювання трудових відносин на мікрорівні.

Програма навчальної дисципліни «Економіка праці» складена відповідно до освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів за спеціальністю 292 Міжнародні економічні відносини. Вимоги до знань та компетенцій здобувачів вищої освіти визначено галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Сучасний стан економіки України, розвиток її наукової бази потребує вирішення складних теоретичних і практичних завдань, які вимагають створення і застосування якісно нових напрямів економічних дисциплін. Для сучасного фахівця з міжнародних економічних відносин необхідним є набуття теоретичних знань та практичних навичок щодо можливостей ефективного використання трудового потенціалу та регулювання трудових відносин на рівні організації.

Дисципліна належить до циклу професійної підготовки і розрахована на студентів, які навчаються за освітньо-кваліфікаційними програмами підготовки бакалаврів. Вивчення даної дисципліни передбачає наявність у студентів знань з таких навчальних дисциплін, як мікроекономіка, макроекономіка, статистика, економіка підприємства, основи економіки. Предметом навчальної дисципліни «Економіка праці» є трудові відносини на рівні підприємства та закономірності їх розвитку.

Ключові слова: економіка праці, нормування праці, оплата праці, працівник, робочий час, трудові відносини, трудовий процес.

Abstract

The current state of the Ukrainian economy, the development of its scientific base requires the solution of complex theoretical and practical problems that require the creation and application of qualitatively new areas of economic disciplines. For a modern specialist in International economics, it is necessary to acquire theoretical knowledge and practical skills regarding the possibilities of efficient use of labor potential and regulation of labor relations at the level of an individual organization.

The course belongs to the cycle of professional training and is intended for students who study under the educational-qualifying programs of preparation of bachelors. The study of this discipline implies the presence of students knowledge of such academic disciplines as microeconomics, macroeconomics, statistics, the economy of the enterprise, the fundamentals of the economy. "Labor Economics" is the basic discipline for studying such disciplines as "Human Resources Management", "Social Security Systems and Mechanisms", "Ergonomics", "Analysis of Economic Activity and Business Environment of the Organization". The subject of the discipline "Economics of Labor" is the labor relations at the enterprise level and the patterns of their development.

Key words: labor economics, labor rate setting, wages, worker, working time, labor relations, labor process.

1. Опис навчальної дисципліни “Економіка праці”

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
<i>Кількість кредитів – 3</i>	Галузь знань: 292 Міжнародні відносини спеціальність: 292 Міжнародні економічні відносини	Рік підготовки	
<i>Модулів – 1</i>		1-й	1-й
<i>Змістових модулів – 1</i>		Семестр	
<i>Загальна кількість годин – 90</i>		1-й	2-й
		Лекції	
<i>Тижневих годин для денної форми навчання:</i> - аудиторних занять – 2; - самостійної роботи студента – 4.	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Практичні, семінарські	
		14 год	6 год
		Самостійна робота	
		60 год	82 год
		<i>Вид контролю - залік</i>	

Примітка: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи студентів становить:

- для денної форми навчання – 33% до 67%;
- для заочної форми навчання – 9% до 91%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни “Економіка праці” є формування у студентів системи теоретичних і практичних знань щодо функціонування, розвитку та регулювання трудових відносин на мікро- і макрорівні.

Основними завданнями навчальної дисципліни є висвітлення теоретико-методологічних та соціально-економічних аспектів сучасних проблем економіки

праці; формування у студентів практичних навичок і вмінь щодо управління працею та регулювання відносин у трудовій сфері.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- основні поняття у сфері економіки праці та взаємозв'язки між ними;
- показники, методи вимірювання, фактори і резерви зростання продуктивності праці;
- основи нормування праці;
- основи регулювання та обліку робочого часу;
- форми і системи оплати праці, умови та особливості їх застосування;
- особливості класифікації населення на економічно активне й економічно неактивне, зайнятих і безробітних.

вміти:

- визначати показники продуктивності праці та відшукувати резерви підвищення продуктивності праці на підприємстві;
- користуватися системою норм праці;
- обирати та застосовувати форми і системи оплати праці;
- аналізувати структуру населення за економічною активністю.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ЕКОНОМІКА ПРАЦІ НА МІКРО- ТА МАКРОРІВНІ

Тема 1. Праця як провідний чинник економічної діяльності

Сутність та характер праці. Предмети, засоби і суб'єкти праці. Суб'єкти трудових відносин (роботодавець, найманий працівник, профспілка). Поняття і основні категорії персоналу підприємства.

Тема 2. Продуктивність праці

Поняття продуктивності праці. Показники продуктивності праці. Методи вимірювання продуктивності праці. Фактори та резерви зростання продуктивності праці.

Тема 3. Основи нормування праці

Поняття і призначення нормування праці, об'єкти нормування праці, основні види норм праці, сумарні та аналітичні методи нормування праці.

Тема 4. Робочий час працівника

Поняття робочого часу. Законодавче регулювання тривалості робочого часу. Час відпочинку (перерви, вихідні дні, святкові й неробочі дні, відпустки). Облік

робочого часу. Порядок ведення табеля робочого часу. Фонд робочого часу та його види. Баланс робочого часу.

Тема 5. Оплата праці

Поняття заробітної плати. Мінімальна заробітна плата та інші державні гарантії в оплаті праці працівників. Основні складові тарифної системи оплати праці. Форми і системи оплати праці (традиційні тарифні системи в межах почасової та відрядної форм заробітної плати). Доплати та надбавки до тарифних ставок і посадових окладів. Преміювання працівників.

Тема 6. Зайнятість населення

Поняття зайнятості та безробіття. Особливості віднесення громадян до зайнятих/безробітних за вітчизняним законодавством та за рекомендаціями Міжнародної організації праці. Економічно активне та економічно неактивне населення.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	Усього	у т.ч.			Усього	у т.ч.		
		л	пр	с.р.		л	пр	с.р.
Змістовий модуль 1. Економіка праці на мікро- та макрорівні								
Тема 1. Праця як провідний чинник економічної діяльності	13	2	2	9	13	-	0,5	12,5
Тема 2. Продуктивність праці	13	2	2	9	13	0,5	1	11,5
Тема 3. Основи нормування праці	10	2	2	6	10	0,5	1	8,5
Тема 4. Робочий час працівників	13	2	2	9	13	-	0,5	12,5
Тема 5. Оплата праці	24	4	4	16	24	1	2	21
Тема 6. Зайнятість населення	17	4	2	11	17	-	1	16
Усього годин	90	16	14	60	90	2	6	82

5. Практичні заняття

№ з/п	Теми і зміст практичних занять	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Тема 1. Праця як провідний чинник економічної діяльності. Виробничий фактор праці. Засоби, предмети та суб'єкти праці в різних видах економічної діяльності. Інтереси суб'єктів трудових відносин.	2	0,5
2.	Тема 2. Продуктивність праці. Визначення та аналіз основних показників продуктивності праці. Доцільність застосування конкретних методів вимірювання продуктивності праці.	2	1
3.	Тема 3. Основи нормування праці. Порядок розрахунку та використання основних норм праці.	2	1
4.	Тема 4. Робочий час працівника. Законодавче регулювання тривалості робочого часу й часу відпочинку. Особливості ведення таблиця робочого часу. Баланс робочого часу.	2	0,5
5.	Тема 5. Оплата праці. Тарифна система оплати праці. Поняття заробітної плати. Основні складові тарифної системи оплати праці. Порядок розрахунку традиційних тарифних сіток.	2	1
6.	Тема 5. Оплата праці. Форми і системи заробітної плати. Форми і системи оплати праці. Основні умови застосування систем та особливості розрахунку заробітної плати.	2	1
7.	Тема 6. Зайнятість населення. Особливості віднесення осіб до зайнятих та до безробітних за методологією МОП і за вітчизняним законодавством (порівняльний аналіз). Аналіз показників економічної активності населення (у т.ч. зайнятості та безробіття) в країні та регіоні.	2	1
Усього годин		14	6

6. Самостійна робота

Розподіл самостійної роботи, годин:

Види СРС	Денна форма	Заочна форма
Опрацювання лекційного матеріалу	8	1
Підготовка до практичних занять	7	3
Підготовка до контрольних заходів	18	18
Опрацювання окремих тем програми та їх частин, які не викладаються на лекціях	27	60
Усього	60	82

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	<p>Тема 1. Праця як провідний чинник економічної діяльності.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Особливості впливу профспілок на формування трудових відносин. Порівняння вітчизняного та зарубіжного досвіду розвитку професійних спілок. • Інтереси основних суб'єктів трудових відносин. • Приклади функціонального складу персоналу організації невиробничої сфери (освітнього закладу, театру, бібліотеки, банку, центру зайнятості, міськдержадміністрації тощо). 	6
2.	<p>Тема 2. Продуктивність праці.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Основні фактори і резерви зростання продуктивності праці. Особливості впливу конкретних факторів на зміну (збільшення або зменшення) рівня продуктивності праці. 	4
3.	<p>Тема 3. Основи нормування праці.</p> <p>Тема 4. Робочий час працівника.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Хронометраж. • Фотографія робочого часу. 	6
4.	<p>Тема 5. Оплата праці.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сутність заробітної плати як економічної категорії, елемента ринку праці, винагороди і доходу працівника, витрат роботодавця. • Основні принципи організації оплати праці. • Функції заробітної плати. • Комісійна оплата праці. • Особливості преміювання конкретних категорій працівників підприємства. 	6

5.	Тема 6. Зайнятість населення. <ul style="list-style-type: none"> • Порівняння пенсійного віку і середньої тривалості життя чоловіків та жінок в Україні й інших державах. • Порядок надання громадянину статусу безробітного в Україні. • Особливості нарахування допомоги по безробіттю в Україні. • Поняття підходящої роботи. 	5
Усього		27

Підсумком самостійної роботи студентів за визначеними темами є доповіді-повідомлення під час практичних занять. Зазначена проблематика також врахована при розробці письмових завдань поточного контролю.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

7. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни “Економіка праці” використовуються інформаційно-ілюстративний та проблемний методи навчання із застосуванням:

- лекцій з використанням мультимедійних презентацій;
- лекцій у формі діалогу;
- опорного роздаткового матеріалу;
- нормативно-правової бази у сфері праці;
- реальних статистичних даних;
- індивідуальних творчих завдань;
- тестування.

Національний університет
водного господарства
та природокористування

8. Методи контролю

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються наступні методи поточного контролю:

- письмові тести;
- розв’язування задач;
- оцінювання активності під час обговорення проблемних ситуацій за темами практичних занять;
- письмові індивідуальні творчі завдання за темами окремих практичних занять;
- оцінювання самостійної роботи студентів – шляхом усного обговорення проблеми та включення до письмових завдань.

Модульне контрольне завдання включає тести, задачі й теоретичні питання, що передбачають необхідність застосування студентом творчо-логічного мислення.

Основними критеріями, які характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролю, є:

- виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та допоміжних рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку та розвитку;
- характер відповідей на поставлені питання (чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Критерії оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних, результати самостійної роботи студентів) здійснюється у % від кількості балів, виділених на завдання, із заокругленням до цілого числа:

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Підсумковою формою контролю є залік. При сумарному оцінюванні знань використовується ЄКТС зі 100-бальною шкалою оцінювання.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
ЗМ1						100
100						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	
15	15	14	14	28	14	

ЗМ – змістовий модуль;

T – тема змістового модуля.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі форми навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
60 – 100	зараховано
35 – 59	не зараховано з можливістю повторного складання
1 – 34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення дисципліни

Методичне забезпечення навчальної дисципліни “Економіка праці” включає:

- конспект лекцій на паперовому носії;
- конспект лекцій на електронному носії;
- мультимедійна презентація за темами навчальної дисципліни;
- друковані роздаткові матеріали;
- питання, тести і завдання за темами лекцій;
- глосарій;
- Методичні рекомендації для самостійного вивчення та виконання практичних завдань з навчальної дисципліни “Економіка праці і соціально-трудові відносини” студентами економічних напрямів підготовки НУВГП / Н.О.Мазур – Рівне: НУВГП, 2014. – 28 с.

11. Рекомендована література

11.1. Базова

1. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини. Підручник. – К.: Знання, 2006. - 559 с.
2. Єсінова Н.І. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навч. посібник. – Київ: Кондор, 2006. - 432с.
3. Тимош І.М. Економіка праці: Навч. посібник. – Тернопіль: Астон, 2001. – 347 с.

11.2. Допоміжна

4. Адамчук В.В., Ромашов О.В., Сорокіна М.Е. Экономика и социология труда: Учебник для вузов. – М.: ЮНИТИ, 2001 – 407 с.
5. Безтелесна Л.І., Юрчик Г.М. Ринок праці. Навч. посібник. – Рівне: НУВГП, 2012. – 270 с.
6. Богиня Д.П., Грішнова О.А. Основи економіки праці: Навч.посіб. – К.: Знання-Прес, 2002. – 313 с.

7. Буряк П.Ю., Карпінський Б.А., Григор'єва М.І. Економіка праці й соціально-трудові відносини: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 440 с.
8. Генкин Б.М. Экономика и социология труда: Учебное пособие для вузов. – М.: НОРМА-ИНФРА, 2001. – 448 с.
9. Дячук О.В. Організація, нормування та оплата праці. – Львів: Афіша, 2001.
10. Економіка праці та соціально-трудові відносини: підручник / За наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М.Колота. – К.: КНЕУ, 2009. – 711 с.
11. Завіновська Г.Т. Економіка праці: Навч. метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2001. – 158 с.
12. Ковальов В.М., Рижиков В.С., Єськов О.Л., Черненко І.М. Економіка праці і соціально-трудові відносини: Навч. посібник / За ред. В.М.Ковальова – Київ: ЦНЛ, 2006. – 256 с.
13. Лібанова Е.М., Мельничук Д.П. Ринок праці в економічній системі: Навч. посібник. – Житомир: ЖІТІ, 2002. – 260 с.
14. Лукашевич В.М. Економіка праці та соціально-трудові відносини. – Львів: Новий світ. 2004. – 248 с.
15. Организация и нормирование труда: Учеб. пособие для вузов / Под ред. В.В.Адамчука. – М.: Финстатинформ, 2000. – 301 с.
16. Петюх В.М. Ринок праці: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 1999. – 288 с.
17. Сисун Г.Г., Джоші О.І. Нормування праці: Навчально-методичний посібник. – Рівне: НУВГП, 2011. – 173 с.
18. Тучков А.И. Экономика труда: Учебное пособие. – М.: ИКФ “ЭКМОС”, 2001. – 240 с.
19. Управление персоналом организации: Учебник / Под ред. А.Я.Кибанова. – М.: ИНФРА-М, 2001. – 638 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Законодавча база України у сфері праці: Конституція України, Кодекс законів про працю України, Закон України “Про державний бюджет на ... рік”, Закон України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття”, Закон України “Про зайнятість населення”, Закон України “Про колективні договори і угоди”, Закон України “Про оплату праці”, Закон України “Про прожитковий мінімум” та інші ([Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>).

2. Періодичні видання: “Економіка України”, “Людина і праця”, “Персонал”, “Праця і зарплата”, “Україна: аспекти праці” та ін.

3. Офіційна інформація Державної служби статистики України: статистичні щорічники України, областей, районів, окремих міст.

4. Ресурси мережі Internet:

- Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.jobs.ua/ukr/dkhp>.
- Офіційний сайт Верховної ради України. [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>.
- Офіційний сайт Головного управління статистики у Рівненській області. [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rv.ukrstat.gov.ua/>.
- Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
- Офіційний сайт Державної служби зайнятості України. [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua/control/uk/index>.
- Офіційний сайт Міжнародної організації праці. [Ел. ресурс]. – Режим доступу: www.ilo.org/.
- Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України. [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mlsp.gov.ua/control/uk/index>.
- Офіційний сайт Федерації профспілок України. [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fpsu.org.ua/>.

5. Бібліотеки:

- Наукова бібліотека НУВГП – м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75. [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/naukova-biblioteka> (інформаційні ресурси у цифровому репозиторії).
- Обласна наукова бібліотека – м. Рівне, майдан Короленка, 6. [Ел. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.libr.rv.ua>.

Національний університет
водного господарства
та природокористування